

ІНСАЙДЕРСЬКІ МАНІПУЛЯЦІЇ НА ФОНДОВІЙ БІРЖІ, ЯК ФАКТОР ГАЛЬМУВАННЯ РОЗВИТКУ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність теми: В умовах важкої економічно-політичної кризи в Україні вкрай важливим є підтримка розвитку фондового ринку, як дієвого інструмента підвищення капіталізації вітчизняних підприємств. Протидія незаконним діям на ринку цінних паперів, шляхом більш ретельної регуляції фондового ринку з боку держави, має підняти рівень якості біржової торгівлі в Україні, що дасть можливості для розвитку нових підприємств у якості емітентів цінних паперів.

Виклад основного матеріалу. В силу низького рівня розвитку українського фондового ринку, існує багато можливостей для різних протиправних маніпуляцій, що негативно впливає на ринок цінних паперів України. Інсайдерські маніпуляції в значній мірі гальмують розвиток фондового ринку України, а з цим і розвиток вітчизняних емітентів цінних паперів.

Серед найпопулярніших маніпуляцій на фондовій біржі є фіктивне підвищення попиту на цінні папери певного емітенту, що в свою чергу значно підвищує ціну на фондовій біржі.

Уповноваженими особами НКЦПФР (Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку) колегіально в рамках системної протидії маніпулюванню цінами на фондовому ринку розглянуто 4 справи по підозрам щодо вчинення такого правопорушення на фондовій біржі ПАТ «Київська міжнародна фондова біржа».

На підставі результатів розслідування Комісії встановлений факт маніпулювання цінами акцій трьох емітентів ПАТ «Імпульс плюс», ПАТ «Домінанта-колект», ПАТ Бюро кредитних історій «Кредит сервіс» з боку професійного учасника ринку - торговця цінними паперами ТОВ Фінансова компанія «Експерт» [4].

Протягом другого півріччя 2014 року в останні дні кожного місяця ТОВ Фінансова компанія «Експерт» укладала з іншим торговцем цінними паперами угоди з акціями ПАТ «Імпульс плюс», в результаті яких сформувався біржовий курс акцій в розмірі 6 грн. Капіталізація емітента в результаті вчинених торговцями угод становила 1,9 млрд грн. Інші учасники ринку не подавали заявок на зазначені акції.

Аналогічна ситуація відбувалася щодо акцій ПАТ Бюро кредитних історій «Кредит сервіс». В результаті дій двох торговців цінними паперами, в тому числі ТОВ Фінансова компанія «Експерт», формувалася завжди один і той самий біржовий курс акцій в розмірі 15 000 грн при номінальній вартості в 1000 грн за акцію. Капіталізація емітента в результаті зросла до 3,75 млрд грн, хоча реальних змін у фінансово-господарських показниках емітента та у структурі його власників не відбувалося.

Щодо акцій ПАТ «Домінанта-колект» дії торговця призвели до встановлення ціни на них в розмірі 5 грн за акцію та зростання капіталізації до 2,56 млрд грн.

Всі вищезазначені операції з акціями давали уявлення щодо ціни цих цінних паперів, не відповідаючи фінансово-господарським показникам емітента.

Додамо, що обіг акцій трьох емітентів – ПАТ «Імпульс плюс», ПАТ «Домінанта-колект», ПАТ Бюро кредитних історій «Кредит сервіс» – був зупинений рішеннями регулятора на всіх фондових біржах. Відносно двох з цих емітентів, а саме: ПАТ «Імпульс плюс» та ПАТ «Домінанта-колект», 12 червня 2015 року Комісією було прийнято рішення про встановлення ознак фіктивності цих емітентів, а їх акції включено до Списку емітентів, що мають ознаки фіктивності.

По кожному зі встановлених фактів маніпулювання цінами з боку ТОВ Фінансова компанія «Експерт» застосована фінансова санкція у вигляді штрафу в розмірі 200 000 грн. Загалом по цим трьом справам розмір штрафів становить 600 000 грн [3].

Ще одна розглянута уповноваженими особами Комісії справа стосувалася правопорушення у вигляді маніпулювання цінами акцій інвестиційного фонду. Зокрема, регулятор встановив факт маніпулювання з боку професійного учасника ринку – торговця цінними паперами ТОВ «Рікус» акціями інвестфонду ПАТ Закритий не диверсифікований венчурний КІФ «Корпорація» на фондовій біржі ПАТ «Київська міжнародна фондова біржа». В результаті системних дій двох торговців цінними паперами, зокрема ТОВ «Рікус», в період з квітня по липень 2015 року біржовий курс на цінні папери ПАТ Закритий не диверсифікований венчурний КІФ «Корпорація» необґрунтовано сформувався у розмірі 5000 грн, а капіталізація Фонду зросла до 1 млрд. грн. Угоди з акціями Фонду в цей період здійснювалися між двома

торговцями неодноразово протягом торговельного дня, та майже одночасно (з незначною різницею в часі) і за однаковою ціною. При цьому за результатом торгів власник цінних паперів (у цьому випадку ТОВ «Рікус») не змінювався. Такі обставини укладання угод свідчать про відсутність очевидного економічного сенсу для учасників торгів в цих угодах. За фактом маніпулювання цінами акцій інвестиційного фонду до торговця цінними паперами ТОВ «Рікус» застосована фінансова санкція у вигляді штрафу в розмірі 200 000 грн.

Згідно Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» [1], а також Порядком запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з цінними паперами на фондовій біржі [2], за маніпулювання цінами на фондовому ринку може бути накладена штрафна санкція у розмірі від 170 000 грн до 850 000 грн.

Висновки. Держава має регулювати та контролювати ринок цінних паперів, задля його розвитку. Діями Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та іншими уповноваженими органами має проводитися регулярний контроль операцій на фондових майданчиках України. Розвинутий ринок цінних паперів надасть можливість новим емітентам виходити на фондовий ринок, що активізує капіталізацію вітчизняних підприємств, що в свою чергу стане рушійною силою для відбудови економіки України.

Список літератури:

1. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 04.07.2006 р. № 40-IV // ВВР. – 2006. – №31. – Ст.268.

2. Рішення НКЦПФР «Про затвердження Порядку запобігання маніпулювання цінами під час здійснення операцій з цінними паперами на фондовій біржі» від 22.01.2014 р. № 1045/19783 // НКЦПФР. – 2014. - №46.

3. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/>

4. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ssmsc.gov.ua/>